

Əligül Ağasalam oğlu AĞAYEV

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Doktorantı

E-mail: aligul.agayev@yahoo.com

AZƏRBAYCANDA TURİZM İNDUSTRİYASININ SWOT-ANALİZİ

Xülasə

Dünyanın əksər ölkələrində turizm onların sosial-iqtisadi inkişafının katalizatoru kimi çıxış edərək, əhalinin məşğulluğunun təmin edilməsində və əlavə iş yerlərinin yaradılmasında, xarici ticarət balansının yüksəldilməsində, ümumi daxili məhsulun formalaşmasında həlledici rol oynayır. İqtisadiyyatın davamlı inkişafına təsir edən turizmin səmərəli inkişafı yollarını müəyyən etmək üçün dəqiq müəyyən edilmiş strategiya və taktika, habelə turizm fəaliyyətinin inkişafına təsir edən amillərin düzgün proqnozlaşdırılması lazımdır. Bu səbəblə bu məqalədə turizm rəqabət qabiliyyətini açıqlamaq üçün regionların swot analizi həyata keçirilmişdir. Məqalədə incələnen bölgələr Bakı, Naxçıvan, Lənkaran əraziləridir. Ümumi olaraq Azərbaycan swot analizi edildikdən sonra bu bölgələrin ayrı-ayrılıqda swot analizi həyata keçirilmişdir.

Açar sözlər: Turizm, Sosial iqtisadi inkişaf, SWOT analiz

UOT: 338

JEL: L83

DOI: <https://doi.org/10/54414/DKAI8538>

Giriş

Turizm hazırda dünyanın ən sürətlə inkişaf edən sənayesidir. Qloballaşma prosesinin sürətlənməsi ilə bu gün milyonlarla insan müxtəlif səbəblərdən müvəqqəti olaraq başqa yerlərdə həyat və fəaliyyətini davam etdirir. Bu fəaliyyət günümüzə xas görünməyə də, onun bəşər tarixi qədər qədim olduğunu söyləmək olar. Keçmişdə insanların iqtisadi və hərbi səbəblərdən bir yerdən başqa yerə getməsi gəlir mənbəyinə çevrildi və bugünkü müasir turizm sənayesi yarandı [1, s.224].

Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafının prioritet istiqamətlərindən biri iqtisadi fəaliyyətin müxtəlif sahələrində dünya bazarlarında rəqabətə davamlı əmtəə və xidmətlərin istehsalı üsulu kimi klasterlərin yaradılmasıdır. Turizm və səyahət sənayesi klasterlərin formalaşmasının ən böyük sosial-iqtisadi effekt verə biləcəyi fəaliyyətlərdən biridir. Azərbaycan Respublikasının məkanı turizm sahəsində əhəmiyyətli imkanlara və potensiala malikdir, halbuki respublika hökuməti neft sektorundan sonra əsasən bu sektorun inkişafına arxalanır. Bu istiqamət "2035-ci ilə qədər Azərbaycan Respublikasının İnkişaf Strategiyası"nda qeyd olunur, burada turizmə iqtisadiyyatın bərpasının "lokomotivi" mövqeyi verilir. Bundan əlavə, bu sənədə uyğun olaraq, gələcəkdə

turizm regionlararası əməkdaşlığın bünövrəsi xüsusiyyətlərini əldə edərək, başqa ölkələrdən gələn turistlər üçün Azərbaycan xalqının mədəniyyətinin, adət-ənənələrinin və məişətinin xüsusiyyətlərini açar bilər ki, bu da şübhəsiz ki, mədəni və iqtisadi əlaqələrin qurulmasında müsbət rol oynayır [2, s. 24].

Turizm sektorunun inkişafında mühüm addım effektiv marketinq strategiyalarının işlənilməsi və tətbiqi, müəyyən növ gastronomik turistlərin üstünlüklərinə diqqət yetirən yeni turların hazırlanması və informasiya mediasına investisiyalar vasitəsilə ölkənin imicinin və destinasiyaların brendinin yaradılmasıdır. Uğurlu təyinat planlaması və bacarıqlı marketinq bir təyinat üçün yüz milyonlarla və bəzən milyardlarla valyuta qazandıra bilər [8, s.12].

Digər mühüm amil dövlət xidmətlərinin inkişafıdır. Bu, ilk növbədə, ictimai təhlükəsizliyin təmin olunmasına aiddir ki, bununla da turizm və səyahətin rəqabətqabiliyyətlilik reytingində göstərilə bilən kimi, ölkəmiz müəyyən çətinliklərlə üzləşir. Bu hüquqi aktların icrası ölkənin turizm sənayesinə dövlət dəstəyinin təmin edilməsinə, beynəlxalq turizm sənayesinin təkmilləşdirilməsinə və Azərbaycanın beynəlxalq turizm bazarına etibarlı tərəfdaş kimi daxil olmasına yönəlib. Eyni zamanda, dünyada sürətlə dəyişən ictimai-siyasi

vəziyyəti nəzərə almaqla strategiyanın daim korreктə edilməsinin mümkünlüyü zərurətdir.

Bu səbəblə bu məqalədə turizm rəqabət qabiliyyətini açıqlamaq üçün regionların swot analizi həyata keçirilmişdir. Məqalədə incələnən bölgələr Bakı, Naxçıvan, Lənkaran əraziləridir. Ümumi olaraq Azərbaycan swot analizi edildikdən sonra bu bölgələrin ayrı-ayrılıqda swot analizi həyata keçirilmişdir.

Regionlar üzrə SWOT analiz

Azərbaycan turizminin təşviqi və ondan regionun davamlı inkişafı mexanizmi kimi istifadə imkanlarını qiymətləndirmək üçün, ilk növbədə, respublikanın xarici və daxili mühiti baxımından turizm potensialının və turizm şəraitinin təhlili vacibdir. Bu məqsədlər üçün situasiya təhlili ən optimal üsul hesab edilə bilər. Situasiya təhlili, başqa sözlə, SWOT təhlili müsbət və ya mənfi xassələrin xarici təbiətinin təhlükə və imkanlarını qiymətləndirərkən turizmin inkişafının müsbət və mənfi tərəflərini öyrənməyə imkan verir.

Cədvəl 1.

Azərbaycan Respublikasında turizmin inkişafının SWOT təhlili

Güclü tərəflər	Zəif tərəflər
<ul style="list-style-type: none"> Xəzər Dənizi Tarixi və mədəni xarakterli mövcud potensial: (muzeylər, teatr, mədəniyyət və arxeologiya abidələri) Xalqların mədəni, milli və dini müxtəlifliyi hadisə və etnoqrafik turizm amili kimi Dövlət dəstəyinin olması Mühafizə olunan ərazilər sisteminin tətbiqi Respublikanın sosial-iqtisadi inkişafı Strategiyasının tətbiqi İstirahət üçün müxtəlif qiymət etiketləri: düşərgələrdə, istirahət mərkəzlərində və özəl sektorda ucuz təillərdən tutmuş prestijli otel komplekslərinə qədər imkanların olması Müstəsna sağlamlaşdırıcı resurslara malik olmaq Müalicə, reabilitasiya, aktiv və çimərlik istirahəti, ekskursiya və digər turizm növlərinin kombinasiyasının təmin edilməsi. 	<ul style="list-style-type: none"> Ölkənin dəniz limanlarından, biznes və mədəniyyət mərkəzlərindən uzaq məsafə Tarixi-mədəni xarakterli abidələrdən və landşaftlardan kifayət qədər istifadə olunmaması. Turizm infrastrukturunun aşağı səviyyəsi. Aktiv turizm mövsümünün qısa müddəti (may-sentyabr). Xərclərin yüksək olması və turist axınının çox olmaması səbəbindən turizm məhsulunun yüksək qiyməti. Xarici turistlərlə işləmək üçün peşəkar kadrların nəzərəcarpacaq dərəcədə çatışmazlığı. Müşayiət edən turizm təkliflərinin (suvənirlər, məişət əşyaları, məhsullar) aşağı inkişaf dərəcəsi Respublikasının davamlı imici və brendi və onların təşviqi üçün alətlər yoxdur. Təşkilatlanmamış turistlərin böyük faizi (“vəhşilər”) Bir çox təşkilatlar və şəxslər. turizm çərçivəsində qanunsuz sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslər
İmkanlar	Təhlükələr
<ul style="list-style-type: none"> Turizm məsələsi üzrə mövcud əlaqələrin möhkəmləndirilməsi beynəlxalq turizmin inkişafı üçün effektiv vasitədir. Respublikanın turizm-rekreasiya kompleksinin investisiya cəlbediciliyinin artırılması. Milli Proqrama uyğun olaraq respublikanın turizm sənayesinin marketing cəlbediciliyinin inkişafı. Respublikanın aqrar və turizm-rekreasiya kompleksi arasında səmərəli qarşılıqlı əlaqənin yeni formatı kimi kənd və ekoloji turizmin inkişafı. Respublikasının nəqliyyat infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi. VIP turizmin təşviqi, o cümlədən. xaricdən gələn qonaqlar üçün. Mütəxəssislərin müəyyən qruplarının hazırlanmasının dövlət planlaşdırılmasının tətbiqi və onların dövlət bölgüsü Mühafizə olunan ərazilər daxilində idarə olunan turizmin davamlı inkişafı 	<ul style="list-style-type: none"> Qonşulardan gələn artan rəqabət: Rusiya, Gürcüstan, Türkiyə Respublikanın turizm sənayesinin təkmilləşdirilməsi üçün büdcə ayırmalarının sayının azaldılması. Dəmir yolu və hava nəqliyyatı tariflərində artım tendensiyası davam edir ki, bu da ölkədə turizmin qiymətlərinin rəqabət qabiliyyətinin azalmasına səbəb olacaqdır. təbii ərazisinin təbii sistemində antropogen və texnogen amillərin artması. Unikal biosenozlardan aradan qaldırılması riski. Şaquli “respublika – bələdiyyələr – turizm sənayesi müəssisələri”ndə ardıcıl olmayan qərarlar Qonşu dövlətlərlə müharibə riski (İran, Ermənistan) Təbii fəlakətlər, zərzələlər.

Beləliklə, Azərbaycanın turizm sektorunun güclü və imkanlarının müqayisəli təhlilinin nəticələrinə əsasən, gələcəkdə Azərbaycanın turizm sənayesinin göstəricilərinin artmasına səbəb ola

biləcək bəzi turizm növlərini qeyd edə bilərik. Ekoturizmi ilk növbədə belə növlərə aid etmək lazımdır. Hazırda istirahət edənlərin xeyli hissəsi turizmin ekoloji variantını seçir. Bu, gəzinti

turlarına tələbatın artmasına və təbii obyektlərə gələnlərin sayının artmasına səbəb olur [8, s. 70]. Azərbaycanda ekoloji turizmin inkişafının müsbət xüsusiyyətləri [1, s. 42]:

- Xəzər bölgəsinin ekosistemlərinin sabitliyini və tarazlığını qorumaqla ətraf mühitə zərərli təsirlərin azaldılması
- Ərazinin ən həssas ərazilərində icazə verilən turist yüklərindən sui-istifadə edilməməsi
- Təbii obyektlərə səfərlər zamanı hazırlanmış davranış qaydalarına riayət edilməsi.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının coğrafi mövqeyi, özünəməxsus iqlimi, flora və faunası, qədim mədəniyyət abidələri turizmin əlverişli inkişafına şərait yaradır. Təbiət və tarixi abidələr Möminə Xatun məqbərəsi, Yusif ibn Küseyr, Gülüstan məqbərəsi, Qarabağlar memarlıq kompleksi, o cümlədən əsrlər boyu qorunub saxlanılan təbiət abidələri, 800 ildən çox yaşı olan şərq Çinar (Platan), Narbənd ağacı, Tut ağacı (Şelkovitsa) və

qədim insanların tarixi yaddaşı qoruyan ilk yaşayış məskənləri - Gəmiqaya, Kilit mağarası, Qazma mağarası, böyüklük və yenilməzlik rəmzi olan Əlincə qalası, əzəməti ilə seçilən İlandağ dağı, Babək qalası, Göygöl gölü, Əshəb-əl-kəhf (Əshabi-Kəf) və yüzlərlə sənət nümunəsi, o cümlədən 250-dən çox mineral və müalicəvi suların və daha çoxunun olması Naxçıvan bölgəsinin misilsiz turizm potensialıdır.

Bu potensialdan səmərəli istifadə etmək üçün mühüm işlər görülmüş, şəhər və rayonlarda milli və müasir memarlığın uğurlarını özündə birləşdirən istirahət parkları açılmış, müasir tələblərə cavab verən mehmanxanalar tikilmiş, yeni abidələr ucaldılmış, tarixi abidələri əks etdirən qədim memarlıq abidələri yaradılmışdır. 2008-ci ildə Duzdağ Fizioterapiya Mərkəzi, eləcə də Darıdağ arsenli su klinika bərpa edilmiş, burada müayinə, müalicə və istirahət üçün hər cür şərait yaradılmışdır.

Cədvəl 2.

Naxçıvan MR ərazisində turizmin inkişafının SWOT təhlili

Güclü tərəflər	Zəif tərəflər
<ul style="list-style-type: none"> • Universitet, sağlq mərkəzlərinin varlığı • Bir çox xəstəxanalar, xüsusilə üç tədris və tədqiqat xəstəxanası, səhiyyə xidmətlərinin göstərilməsində kifayət qədər texnoloji infrastruktura malikdir. • Termal turizm üçün bir termal obyekt mövcuddur. • Termal Turizm üçün yeni yeraltı qaynaqların varlığı • Tarix baxımından çox zəngin yerlərin olması və mədəniyyət mərkəzləri • Təbiət turizmi üçün əlverişli yerlər var • İran, Türkiyə və Gürcüstana yaxındır və İran və Türkiyəyə 3 sərhəd qapısı var • Beynəlxalq uçuşlar üçün açıq hava limanı var • Şəhərdə otel və xəstəxana tikintisi üçün əlverişli fiziki ərazilər var 	<ul style="list-style-type: none"> • Sağlq turizmi yönündə var olan qaynaqların kifayət qədər tanıtılmaması • Sağlamlıq Turizmi sahəsində strateji planlaşdırma hələ də aparılmamışdır • Sağlamlıq turizmi üzrə xidmətlər göstərmək üçün özəl mütəxəssis personalın qeyri-kafi olması • Sağlamlıq turizmi ilə bağlı maraqlı tərəflər arasında koordinasiyanın olmaması • Bəzi özəl xəstəxanalar sağlamlıq turizminə xoş münasibət göstərmir • turizm fəaliyyətlərinə kifayət qədər sərmayə qoyulmaması (xüsusilə özəl sektor tərəfindən investisiyaların olmaması) • birbaşa uçuşlar və beynəlxalq uçuşların az olması • Səhiyyə müəssisələrində peşəkar sağlamlıq idarəçiləri həm keyfiyyət, həm də kəmiyyət baxımından əskikdir.
İmkanlar	Təhlükələr
<ul style="list-style-type: none"> • Sağlamlıq turizmi və onun Dövlət Siyasətinə çevrilməsi potensialı • gələn yerli və xarici turistlərin sayında artım • sağlamlıq turizmində sağlamlıq turizmi sağlamlıq turistləri üçün daha münasibdir • Potensial bazar ölkələrinə asan çıxış • Sağlamlıq turizmi səhiyyə müəssisələri arasında sürətlə artan sağlamlıqda rəqabət qabiliyyətinin ən mühüm pilləsinə çevrilmişdir. • Tarixi abidələrin əhəmiyyəti və dəyəri 	<ul style="list-style-type: none"> • Başda səhiyyə qurumları başda olmaq üzrə bir çox maraqlı tərəf rəhbərləri tərəfindən sağlamlıq turistlərinin gəlişinə inanmaması • Beynəlxalq uçuşların olmaması səbəbiylə xaricdən gələ biləcək potensial xəstələrin verdiyi yuxarı məbləq • Ermənistanla qeyri sabit vəziyyətin uzanması səbəbindən sərhəd qapıları bağlanması • texnoloji istehsal baxımından zəif, texnoloji cihazların idxalı azlığı

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin 2006-cı il 5 may tarixli Sərəncamına əsasən, Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Turizm Agentliyinin tabeliyində Naxçıvan Turizm İnformasiya Mərkəzi yaradılmışdır. Muxtar respublikanın rəngarəng təbiət landşaftları, optimal iqlim şəraiti, mineral suları ekoturizmin (ekoloji turizm) inkişafını şərtləndirən əsas amillərdəndir.

Bu baxımdan ərazinin SWOT analizinin nəticələri aşağıdakı cədvəldəki kimi ümumiləşdirilə bilər.

Muxtar respublikada mövcud olmuş dini ziyarətgahlar, İmamzadə kompleksləri və ziyafətlər (xatirə məbədləri və türbələr), xüsusən Qurani-Kərimin “Kəf” surəsində adı keçən Əsxabu-Kaf ziyarətgahı dini təfəkkürün inkişafında mühüm funksiyaya malikdir. Əsxabu-Kəf Dini-Mədəni Kompleksində həcc ziyarəti və mömin zəvvarların yan keçməsi üçün hər cür şərait yaradılmışdır.

Naxçıvan şəhərindəki Nuh peyğəmbərin məzarı üzərindəki məqbərə turistlərin ən çox üz tutduqları yerlərdən biridir. Muxtar respublikada turistlərin marağını nəzərə alaraq Naxçıvan - Asxabu-kaf, Naxçıvan - Əlincəqala (Əlincə qalası), Naxçıvan - Ordubad, Naxçıvan - Gəmiqaya, Naxçıvan - Qarabağlar, Naxçıvan - Batabat - Ağbulaq, Naxçıvan - Gülüstan turizm marşrutları yaradılmışlar. Muxtar respublikanın ən ucqar kəndlərinə belə rahat yollar salınıb, Naxçıvan şəhərindən bütün rayon və kəndlərə marşrut xətləri, taksi xidməti fəaliyyət göstərir. Həmçinin muxtar respublikanın bəzi kəndlərinə dəmir yolu ilə getmək olar. Hazırda sərnəşin avtobusları İran İslam Respublikasının ərazisindən paytaxt Bakıya, eləcə də Türkiyə ərazisindən Gürcüstanın Batumi şəhərinə hərəkət edir. Naxçıvan-Bakı, Naxçıvan-Gəncə, Naxçıvan-Moskva, Naxçıvan-İstanbul reysləri Naxçıvan Beynəlxalq Hava Limanından həyata keçirilir. Muxtar respublikada müasir tələblərə cavab verən turizm obyektlərinin yaradılması istiqamətində ardıcıl tədbirlər həyata keçirilir. 2013-cü ildə Şahbuz rayonunun Ağbulaq İstirahət Mərkəzində və digər infrastruktur turizm obyektlərində rekreasiya turizminin inkişafı üçün optimal şərait yaradılmışdır.

Xəzər ovalığında yerləşən Lənkəran, Astarara, Masallı və Cəlillabad rayonları təbii müxtəlifliyi, yəni yayı quraq keçməsi və qalan fəsilərdə yağıntılı rütubətli iqlimi ilə seçilir. Burada orta illik temperatur $+14,2^{\circ}\text{C}$ -dir. Yanvar ilin ən soyuq ayı hesab olunur. Bu dövrdə orta temperatur təxminən

$+3,4^{\circ}\text{C}$ -dir. Bölgənin ən isti ayı hesab edilən iyulun orta temperaturu $+25,1^{\circ}\text{C}$ -dir. Alçaq ərazilərdə temperaturun aşağı düşməsi halları daha çox yanvar dövründə müşahidə olunur. Yay ayları üçün $+30+40^{\circ}\text{C}$ diapazonunda olan temperaturlar xarakterikdir. İl ərzində yağıntının orta miqdarı təqribən 1116 mm-dir. Lakin cənubdan şimala doğru bu rəqəm 1600-dən 900 millilitrədək azalır. [4] Nisbətən dağlıq ərazilərdə yerləşən Yardımlı və Lerinsk rayonları əhəmiyyətli dərəcədə aşağı temperaturla xarakterizə olunur. Yanvarda burada temperatur təxminən 20°C , iyulda isə $+40^{\circ}\text{C}$ -ə çatır. Talış dağlarının yamaclarında qışda nisbətən rütubətli soyuq iqlim, yayda isə yarımsəhra və quru iqlim hökm sürür. Dekabr və yanvarın qış aylarında da burada güclü, sabit qar yağması qeyri-adi deyil. Bu rayonun mərkəzi bölgəsi deyilən Lənkəranda cənuba doğru hərəkət edərkən Astaraya, qərbə - Lerikə çatırıq, şimala gedəndə isə Masallıya enə bilərik. Masallıdan cənub-qərbə gedərək Yardımlıya, şimalda isə Cəlilabada çatırıq.

Turistlərin gəlişi üçün konkret müddət yoxdur. Hamısı hər bir turistin fərdi üstünlüklərindən asılıdır. Məsələn, iyunun sonundan avqustun sonuna qədər davam edən çimərlik mövsümü günəşi və çimərliyi sevənlər üçün əla seçimdir. Ancaq unutmayın ki, ildən asılı olaraq, iyun ayında Xəzər dənizi kifayət qədər sərin ola bilər. Bundan əlavə, istiyə dözə bilməyən və qızmar günəşdən xilas olmaq istəyənlər üçün dağ kurortlarına baş çəkmək sərfəli variantdır. Tarixi eramızdan əvvəl X əsrə gedib çıxan qədim şəhərlərdən biri də Xəzər dənizinin yaxınlığında yerləşən Lənkərandır. Ekoloji turizmin inkişafı nöqtəyi-nəzərindən, yəni inkişaf etmiş turizm infrastrukturunun olması, nəqliyyat vasitələrinin mövcudluğu, eləcə də ekoloji cəhətdən əlverişli tarixi yerlərin çoxluğu rayonda turizm potensialının yaradılmasına şərait yaradır. Rayonun sahəsi 1539 km^2 -dir. İnzibati baxımdan Lənkəran Astara, Masallı, Lerik kimi inzibati rayonlarla əhatə olunub. Relyef baxımından rayon cənuba doğru getdikcə daralan alçaq və nisbətən dağlıq hissələrdən ibarətdir. Lənkəranın iqlimi rütubətli subtropikdir. Ən isti ay iyul ($+40^{\circ}\text{C}$), ən soyuq ay isə yanvardır ($3-4^{\circ}\text{C}$). Tərifsiz təbiəti, nadir bitkiləri ilə məşhur olan Lənkəran zəngin flora və faunaya malikdir. Lənkəranın Talış dağlarında dünyaca məşhur reliktdən və endemik ağaclar bitir.

Dəmir ağacı, akasiya, evkalipt, palıd, ağcaqayın və başqaları doğrudan da Lənkəranın inciləridir. Təbiət bölgəyə nəinki əzəmətli dağlar, mavi dəniz, yaşıl yarpaqlara bürünmüş meşələr bəxş etdi, həm də insanların sağlamlığının yaxşılaşdırılması üçün gözəl şərait yaratdı. Şəhərdə müalicə turizmi inkişaf edir. Rayonun dağlıq hissəsində insanların müalicə məqsədilə istifadə etdiyi 3 müalicəvi bulaq var. Bu bulaqların suyu isti və minerallarla zəngindir ki, bu da insan orqanizminə faydalı təsir göstərir. Flora və faunanın müxtəlifliyi ilə tanınan

və qismən Lənkəran rayonunda yerləşən Girkan-ski Milli Parkı, Qızılağac qoruğu və Kiçik Qızılağac qoruğu bu rayonun təbiət muzeyləridir. Qeyd edək ki, milli park ətraf mühitin mühafizəsi məqsədilə insan fəaliyyətinin məhdudlaşdırıldığı ərazidir. İnsan fəaliyyətinin, demək olar ki, tamamilə qadağan edildiyi (ov, turizm və s. qadağandır) qoruqlardan fərqli olaraq, milli parkların ərazisinə turistlər buraxılır, təsərrüfat fəaliyyətinə isə məhdud miqyasda icazə verilir. [2]

Cədvəl 3

Cənub bölgəsində yerləşən Lənkəran ərazisində turizmin inkişafının SWOT təhlili

Güclü tərəflər	Zəif tərəflər
<ul style="list-style-type: none"> • hələ də pozulmamış bir təbiətə sahib olması • turizm anlayışının dəyişməsinə asanlıqla cavab verə bilər • Təbiət və mədəniyyət turizmi bu regionun ən mühüm turizm fəaliyyəti və potensialıdır. • dağlıq, sahilyanı, mədəniyyət və sağlamlıq turizmi mövcuddur • yayla turizm potensialı ilə yanaşı, kempinq, xizək sürmə, mağaraçılıq, at sürmə, balıqçılıq və s. kimi bir çox turizm növlərinə xidmət göstərmək qabiliyyəti • turizm bölgələrinə yaxınlığı və bu yerlərin böyük şəhərlər olması düzgün marketinq və tanıtım strategiyaları ilə bölgəni daxili turizm xidmət edə bilər. • xalqın bölgə üçün turizm məqsədi ilə edilən araşdırmalarda ümumiyyətlə mehriban və qonaqpərvər olmasıdır. • Dünya miqyasında əhəmiyyət kəsb edən biomüxtəliflik, endemik növlər, flora və fauna zənginliyi bu növlərlə paralel inkişaf etdirilə bilən turizm növləri ilə region üçün müsbət fürsət kimi görünür • Bölgə üçün deyilə biləcək başqa bir daxili güc, bölgədə hazır olan festivalların, yayla festivallarının və yarmarkaların olmasıdır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bölgə Şərqi və Cənub-Şərqi Bölgələri qədər olmasa da, xüsusilə yay aylarında sərhədlərdə qacaqcılıq olması onların mənfii imiclə üzləşməsinə səbəb olur. • Ümumiyyətlə, turizm sığınının tam formalaşmaması ölkəmizdə hələ də sual altında olan başqa bir nöqsandır və buna görə də rayonun ən böyük çatışmazlıqlarından biridir. • Bölgə üçün turizm agentliklərinin azlığı da digər çatışmazlıqdır. • Digər çatışmazlıq internetdə region haqqında dolğun məlumat verəcək nəşrlərin olmamasıdır • Turizm təhsili problemləri rayonun çatışmazlıqlarından biridir. Turizm sahəsində kadr hazırlığı olmadığı üçün yerləşdirmə, qida və içki, nəqliyyat və əyləncə sektorlarında həyata keçirilməsi baxımından kifayət qədər deyil. • Planlaşdırma yarana biləcək problemlərdən biridir. Xüsusən də eyni bölgəyə turların təşkili həmin ərazilərdə planlaşdırılmamış dağıntılar səbəbindən bölgəyə ziyan vurur. • bölgənin dağlıq relyefi və ümumilikdə məhdud nəqliyyat imkanları
İmkanlar	Təhlükələr
<ul style="list-style-type: none"> • ən böyük problemlərdən biri turizmin mövsümlilik göstərməsidir və bu kontekstdə 12 ay ərzində turizmin yayılması səylərində alternativ turizm növləri ilə bağlı araşdırmalar bu sahədə sıx potensiala malik olan bölgə üçün mühüm imkanlar təqdim edə bilər. • Bölgənin şərq hissəsinin Rusiyaya, qərb hissəsinin ölkənin böyük şəhərlərinə yaxın olması və bu məqsədlə daxili turizm xidmət edəcək keyfiyyət və imkanlara malik olması bölgə üçün başqa bir fürsətdir. • yarmarka, festival və konqres turizminin inkişafı üçün əhəmiyyətli imkanlara malikdir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bölgədə turizmin inkişafına rəhbərlik edəcək insanların olmaması təhlükə kimi qəbul edilə bilər. • Bölgənin Rusiya və Azərbaycan kimi enerji mənbələrinə, xüsusən də Şərqi Bölməsinə yaxın olması və dünyada artan enerji defisitinə görə yarana biləcək enerji müharibələrinə yaxın olması bölgə üçün təhlükə yaradır. • Digər tərəfdən, bölgənin şərq qonşularının daim müharibə şəraitində olması və ya potensial gərginlik yaşaması bölgə üçün təhlükə yaradacaq vəziyyətlərdir. • Bölgəni yaxşı tanımayan bələdçilərlə turlar da turistlərin məmnunluq səviyyəsini aşağı sala bilər.

Xəzər dənizinin cənub-qərb sahilində, ümumi sahəsi 88,4 min hektar olan Qızılağac qoruğu köçəri, su, bataqlıq və çöl quşlarını qorumaq və onların sayını artırmaq məqsədi ilə 1929-cu ildə yaradılmışdır. 1976-cı ildə YUNESKO-nun

“Beynəlxalq əhəmiyyətli imtiyazlı su-bataqlıq ərazilərində su quşlarının məskunlaşması haqqında” konvensiyasına əsasən, qoruq su-bataqlıq rayonlarından biri kimi siyahıya alınmışdır. Müstəqillik əldə etdikdən sonra 2001-ci ildə

Azərbaycan yenidən beynəlxalq əhəmiyyətli sərbətləşmə əraziləri olan ölkələrin siyahısına qoşuldu.

Cədvəl.

Bakı ərazisində turizmin inkişafının SWOT təhlili

Güclü tərəflər	Zəif tərəflər
<ul style="list-style-type: none"> Bakının önəmli stratejik bir bölgədə yerləşməsi turistlərin diqqətini çəkir. şərqlə qərb arasında körpü rolunu oynaması da fərqli mədəniyyətlərə ev sahibliyi etməsinə səbəb olub. Mədəni müxtəliflik turistləri cəlb edir. Şəhərdə saraylar, malikanələr, köşklər, məscidlər, meydanlar və abidələr kimi turistləri şəhərə cəlb edəcək bir çox tarixi yerlər var. Mədəniyyətimizdə mühüm yeri olan xəttatlıq, ebru sənəti, əlyazmalar, keramika, kaşı, mis və sədəf kimi əl işləri alternativ turizm məhsulu kimi turistlərə təklif oluna bilər. quru, dəniz və hava yollarından istifadə etmək istəyən bütün ziyarətçilərə açıq olması şəhərə asan girişi təmin edir. Şəhəri ziyarət etmək istəyən ziyarətçilər üçün şəhərin iqlimi dörd fəsil üçün uyğundur Son zamanlarda tikilən ticarət mərkəzlərindən sonra hətta şəhər mərkəzlərində də çoxlu alış-veriş imkanları mövcuddur. xalqın qonaqpərvərliyi qonaqpərvərlik sektorunda xidmət keyfiyyətini də artırır və ziyarətçilərin öz ölkələrinə məmnuniyyətlə qayıtmasına səbəb olur. Müsbət fikirlərini ətrafdakılarla bölüşən ziyarətçilər də şəhərin tanıtımına kömək edirlər. 	<ul style="list-style-type: none"> düzgün şəhər planı yoxdur. İnkişaf etmiş ölkələrdə olduğu kimi burada da geniş küçələr, paralel küçələr və həndəsi nizamdan söhbət gedə bilməz. turistlərin təkbəşinə hərəkət etməsi çox çətindir. Şəhərə gələn turistlər üçün hazırlanan şəhər xəritələri də küçə və küçə adlarının dəyişdirilməsi ilə əlaqədar yenilənməli olur və kifayət etmir. Tikintinin memarlıq xüsusiyyətləri nəzərə alınmadan aparılması şəhərin estetik cəhətdən yaxşı olmayan görünüşünə səbəb olur. Məsələn, insanlar operaya baxmaq üçün Vyanaya və ya Broadway şoularına baxmaq üçün Nyu Yorka gedə bilərlər. Bakıda bədii fəaliyyətlər olsa da, kifayət qədər səviyyədə deyil. qədim zamanlardan bəri çoxlu tarixi dəyərlər var. Bununla belə, bir şəhərin tarixi dəyərlərə sahib olması, eləcə də həmin tarixi dəyərləri mədəni irs kimi qəbul edib gələcək nəsillərə ötürməsi çox vacibdir. tarixi abidələr yalnız turistlərə təklif edilən kommersiya dəyəri kimi qəbul edilməməli, milli dəyər kimi qəbul edilməli və qorunmalıdır. bir çox tarixi bölgə olsa da, kifayət qədər reklam və tanıtım fəaliyyətləri olmadığı üçün turistlərə yalnız müəyyən bölgələr məlumdur. Şəhərdə turistlərə bələdçilik edəcək ofislər, sənədlər, ixtisaslı işçi qüvvəsi və mütəxəssislər yetərli deyil. Yaxşı xidmət görməyən ziyarətçilər bölgənin tanıtımını mənfi edə bilər.
İmkanlar	Təhlükələr
<ul style="list-style-type: none"> əhalinin həm təbii, həm də miqrasiya yolu ilə sürətli artması turizm sektorunda işlə təmin olunacaq insanların sayını da artırır. Eurovisionun və formula yarışlarının burada keçirilməsi onun beynəlxalq səviyyədə tanınmasını artırmışdır maliyyə mərkəzinə çevrilməsi və xarici kapitalı cəlb etməsi onun beynəlxalq miqyasda tanınmasını artıran digər amildir. Şəhər çevrilmə fəaliyyətləri şəhərin yenilənməsini, yenidən sağlam bir quruluşa sahib olmasını və daha çox turist cəlb etməsinə təmin edəcək. 	<ul style="list-style-type: none"> Bölgəyə gələn turistlərin artması şəhərin infrastrukturunun qeyri-kafi olmasına səbəb ola bilər. Əhalinin çoxluğuna baxmayaraq, öz sahələrində ixtisaslaşmış kifayət qədər ixtisaslı işçi qüvvəsi yoxdur. Turistlərə xidmət göstərən, onları düzgün istiqamətləndirən, xarici dilləri yaxşı bilən kadrlara ehtiyac var. Əks halda, ziyarətçilər ölkəmizdən narazı halda ayrılacaq və regionu mənfi təbliğ edəcəklər. Şəhər nə qədər cəlbedici olsa da, insanlar özlərini təhlükəsiz hiss etmədikcə bu şəhəri ziyarət etmək istəməzlər. Məsələn, müharibə və daxili qarşıdurma olan bölgəyə heç kim turistik məqsədlə getmir. Maliyyələşdirmə problemi şəhərin inkişafı planlarının həyata keçirilməsinə mane ola bilər. Qısa müddətdə fərq edilməsə belə, tikintinin həssas şəkildə artması və təbii ərazilərin dağıdılması orta və uzunmüddətli perspektivdə dünyaya, canlılara və insanlara zərər verəcək. Bəzi tarixi bölgələrdə aparılan təmir işləri binanın ilkin vəziyyətini korlaya bilər. Bu vəziyyət mədəni sərəvərlərimizə xələl gətirəcəyi üçün bərpa işlərinin mütəxəssislər və səlahiyyətli insanlar tərəfindən aparılması böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Qoruqda, eləcə də respublikanın həmsərhəd rayonlarında qırmızı kitaba düşmüş müxtəlif növ quşların bolluğu mövcuddur. Burada 248 quş növünə rast gəlmək olar. Qoruq Kür-Araz və Lənkəran ovalığında yerləşir. Şimalda qoruq su hövzəsini və sahilyanı Kiçik və böyük Qızılağac körfəzlərini əhatə edir. Qoruğun şimal hissəsində mülayim və isti iqlim, cənubda isə nisbətən quru yay havası üstünlük təşkil edir. Qoruğun ərazisi bataqlıq-çəmən torpaqla örtülmüşdür. Burada quru florası nisbətən azdır. Belə ki, körfəzlərin, şoranlıqların, bataqlıqların sahilləri uzun qamış və kolluqlarla örtülmüşdür. Bu kolluqlar quşların ovlanması üçün əla gizlənmə yeri kimi xidmət edir. Qızılağac qoruğu Qərbi Sibir, Qazaxıstan, Cənubi Ural və Şimali Avropadan gələn ördəklər, qutanlar, qutanlar və bağ quşlarının burada məskunlaşması üçün ideal yerdir. Burada qaban, canavar, porsuq, su samuru, tülkü və digər məməlilər yaşayır. Qoruğun su mühitində 54-ə yaxın balıq növü - siyənək, kütüm, qarabalıq, çapaq, kefal yaşayır və onların hər biri böyük sənaye əhəmiyyətinə malikdir. [3] 10,7 min hektar ərazini əhatə edən Kiçik Qızılağac Dövlət Təbiət Qoruğu 1978-ci ildə Lənkəran rayonu ərazisində, Kiçik Qızılağac buxtasının orta və cənub hissəsində yaradılmışdır. Bu qoruq köçəri su quşlarının populyasiyasını qorumaq üçün yaradılmışdır. Kiçik Qızılağac körfəzi nadir balıq növləri, köçəri və oturaq quşları ilə məşhurdur. Qoruqda frankolin, bustard, mərmər çayı, qartal, qartal, sultan, qaşıqqayı, qırmızıboğaz qazları, məməlilərdən isə canavar, tülkü, porsuq, cəngəllik pişiyi, çaqqal və s. yaşayır [3] Beləliklə, təşəkkürlər, zəngin flora və faunaya, əla iqlim şəraitinə, eləcə də Azərbaycanın paytaxtına nisbətən yaxın yerləşdiyinə görə bu region Azərbaycan Respublikasında ekoloji turizmin əsas mərkəzi kimi yaxşılaşdırıla və istifadə edilə bilər.

Bakı 1846-cı ildə dünyada ilk neft quyusunun tikildiyi yerdir. Qlobal neft bumunun başlanğıcında Bakı təkə Nobel qardaşlarını deyil, həm də güclü Rotşildləri özünə cəlb etdi. Neftə görə Bakı İkinci Dünya Müharibəsi illərində xüsusi şəhər idi, Hitler şəhərin "sağlam" olması lazım olduğunu deyərək onun bombalanmasına icazə vermədi. Neft sənayesi olduğu üçün SSRİ-nin tərkibində olduğu üçün Azərbaycanda da qonşu ölkələrdə olduğu kimi turizm infrastrukturunu qurulmayıb və inkişaf etdirilməyib. Bu gün

Azərbaycan dünyanın ən sürətlə inkişaf edən ölkələrindən biridir. Bakını sovet arxitekturasına malik şəhər adlandırmaq olmaz.

Bu gün Bakıda Four Seasons, Hilton, Marriott, Fairmont kimi turizm sahəsində nəhənglər fəaliyyət göstərir. 2014-cü ildə dünyanın ən yaxşı dizaynı üzrə memarlıq mükafatına layiq görülmüş Heydər Əliyev Mərkəzinin binası da Bakıda turistləri cəlb edir, onun bütün tikinti prosesi Discovery kanalında nümayiş etdirilir. Heydər Əliyev Mərkəzi sadəcə ona görə ziyarətə dəyər ki, onu memarlıq möcüzəsi adlandırmaq olar. Burada müxtəlif incəsənət və tarixi sərğilər, konfranslar, yüksək səviyyəli görüşlər keçirilir.

Bakının ətrafı, Abşeron yarımadası möhtəşəm çimərliklərinə görə turistlər arasında çox populyardır. Ölkədə çimərlik mövsümü sentyabrın sonuna kimi davam edir. Suyun temperaturu yayda +24 +26-a qədər istiləşir. Respublikamızda turizmin inkişafı üçün daha bir əlverişli amil Azərbaycan xalqının mehribanlığı və ənənəvi qonaqpərvərliyidir. Azərbaycan qədim, zəngin tarixə və mədəniyyətə malik ölkədir. Ölkəmizdə 6 mindən çox tarix və memarlıq abidəsi var. Onların əksəriyyəti Azərbaycan ərazisindən keçən Böyük İpək Yolu boyunca, qədim karvanların keçdiyi yol boyunca yerləşir və bu günə qədər heç bir ləzzət vermir. Məsələn, Qobustandakı ibtidai məskunlaşanların mağarasında (Bakıdan 60 km qərbdə) qayaüstü rəsmləri, islamdan əvvəlki dövrə aid ritual tikililəri - atəşpərəstlərin məbədlərini, dağ zirvələrindəki alban kilsələrini, möhtəşəm qala divarlarını və qalalarını, o cümlədən geniş karvansaraylar, islam mədəniyyətinin çiçəkləndiyi dövrün dəbdəbəli sarayları, abidə tikililəri və s. Böyük İpək Yolu marşrutu boyunca orta əsrlərə aid memorial tikililər qəbirlər və sarkofaqlar şəklində təqdim olunur.

Nəticə

Azərbaycanda turizm sənayesi üçün əlverişli şəraitin yaradılmasının təminatçısı 2002-ci ildə ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən turizmin inkişafına dair Dövlət Proqramının təsdiq edilməsi olmuşdur. Ölkədə yüksək səmərəli və rəqabətqabiliyyətli turizm sənayesinin inkişaf etdirilməsi məqsədilə hələ də məqsədyönlü inkişaf proqramları qəbul edilir. Bu gün Azərbaycanda davamlı iqtisadi inkişafa töhfə verən milli iqtisadiyyat üzrə strateji yol xəritəsi çərçivəsində

ixtisaslaşmış turizm prioritet sahələrdən biri kimi tanınıb. Son illərdə iqtisadi inkişaf tempi, 2011-ci ilin "Turizm ili" elan edilməsi və Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə artan nüfuzu ölkədə turizm sənayesinin inkişafına güclü təkan olmuşdur.

Regional səviyyədə qloballaşma proseslərinin yuxarıda qeyd olunan bütün tələbləri idarəetmənin klaster formalarının inkişafı vasitəsilə üzvi şəkildə uyğunlaşdırılır. Bu əsasda, tədqiqat klaster qruplarına əsaslanan ərazi iqtisadi altsistemlərinin yeni təşkilatı və iqtisadi strukturlarının formalaşmasını əhatə etməli olan regional iqtisadiyyatın mövzu sahəsini genişləndirməyi təklif edir. Eyni zamanda, klasterlərin özləri təkcə müxtəlif meyarlara görə inteqrasiya olunmuş müəssisə və təşkilatların məcmusu kimi deyil, ilk növbədə motivasiya komponentlərinin inteqrasiyası proseslərinin idarə edilməsinin strateji formalarının məkan konsentrasiyasının funksional mərkəzləri kimi qəbul edilir.

Azərbaycanın turizm və turizm imkanlarının zəif tərəflərini müqayisə edərək belə qənaətə gəlmək olar ki, mövcud idarəetmə sistemi, qanunvericilik aktları toplusu, eləcə də kadrların çeşidi, investisiya cəlb ediciliyi və mövcud turizm infrastrukturunu potensialın tam açılmasına yavaş yavaş imkanlar yaradır. Turizm sənayesindəki mövcud vəziyyəti nəzərə alsaq, Azərbaycan əksər sahələrdə əsaslı dəyişikliklərə ehtiyac duyacaqdır.

Beləliklə, biz Azərbaycanın turizm potensialını və xarici təhlükələrə qarşı durma qabiliyyətini qiymətləndirə bilərik. İnfrastruktur və məhsulun keyfiyyəti baxımından qonşu regionlar və xarici dövlətlər arasında artan rəqabət şəraitində belə, respublikanın əhəmiyyətli təbii, ekoloji, mədəni və rekreasiya potensialı inkişaf etdirilməlidir. Ayrı-ayrı bölgələrin analizi bu baxımdan əhəmiyyət kəsb edir. Buna görə də aşağıda fərqli bölgələrin svot analizi keçirilmişdir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Bramwell, Bill. "Rural tourism and sustainable rural tourism." *Journal of Sustainable tourism* 2.1-2 (1994): 1-6.
2. Əlirzayev Ə.Q. Aslanova S. İ. "Turizmin inkişafının sosial iqtisadi problemləri" Bakı 2006
3. Əlirzayev Ə.Q. "Turizmin iqtisadiyyatı və idarə edilməsi"- Bakı-2010. İqtisad
4. Hüseynov İ., Əfəndiyeva N.. "Turizmin əsasları" Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət universitetinin dərslisi. Bakı-2007
5. İsmayılov Ç.N., Zeynalova K.Z. "Klaster konsepsiyası və onun regional inkişafda əhəmiyyəti", "H.Əliyev və Azərbaycanda coğrafiyanın inkişafı" beynəlxalq konfransın materialları Bakı-2013(səh. 80-82.)
6. Jafari, Jafar. "The scientification of tourism." *Hosts and guests revisited: Tourism issues of the 21st century* (2001): 28-41.
7. Qurbanov F., Azərbaycanda turizmin inkişaf problemləri. Bakı – 2007
8. Qurbanov F.İ., Azərbaycanda Turizmin inkişaf problemləri " – Bakı -2007 Adiloğlu nəşriyyatı
9. Məmmədzadə M.. Ölkənin sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndiril məsində turizmin rolu və əhəmiyyəti. Təhsil problemləri qəzeti. №03-04, B., 2007
10. Sharpley, Richard. "Travel and tourism." *Travel and tourism* (2006): 1-240.
11. Weaver, David Bruce. "Sustainable tourism." *Encyclopedia of Tourism Management and Marketing*. Edward Elgar Publishing, 2022. 317-321.
12. Zeynallı Y.Q. "Azərbaycanda turizm sistemi fəaliyyətinin və idarə olunmasının iqtisadi-coğrafi problemləri " Bakı , Tuna , 1999.
13. Жукова, Марина Александровна. *Индустрия туризма. Менеджмент организации. Финансы и статистика*, 2014.
14. Романова, Марианна Михайловна. "Факторы, влияющие на развитие индустрии туризма." *Концепт* 2 (2014): 56-60.

Алигул Агасалам оглы Агаев
Азербайджанский Государственный Экономический Университет, докторант

SWOT-АНАЛИЗ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ АЗЕРБАЙДЖАНА

Резюме

В большинстве стран мира туризм выступает катализатором их социально-экономического развития, играет решающую роль в обеспечении занятости населения и создании дополнительных рабочих мест, увеличении внешнеторгового баланса, формировании валового внутреннего продукта. Для определения путей эффективного развития туризма, влияющего на устойчивое развитие экономики, необходимо наличие четко определенной стратегии и тактики, а также правильный прогноз факторов, влияющих на развитие туристской деятельности. По этой причине в данной статье был проведен SWOT-анализ регионов для выявления конкурентоспособности страны. Обсуждаемые в статье регионы – это Бакинский, Нахчыванский и Лянкяранский края. После общего SWOT-анализа Азербайджана отдельно был проведен SWOT-анализ этих регионов.

Ключевые слова: туризм, социально-экономическое развитие, SWOT-анализ

Aligul Aghasalam oglu AGAYEV
Azerbaijan State Economic University, PhD student

SWOT-analysis of tourism industry in Azerbaijan

Abstract

In most countries of the world, tourism acts as a catalyst for their socio-economic development, plays a decisive role in providing employment to the population and creating additional jobs, increasing the foreign trade balance, and forming the gross domestic product. In order to determine the ways of effective development of tourism, which affects the sustainable development of the economy, it is necessary to have a well-defined strategy and tactics, as well as a correct forecast of the factors affecting the development of tourism activities. For this reason, in this article, a SWOT analysis of the regions was carried out to reveal the competitiveness of the country. The regions discussed in the article are Baku, Nakhchivan, and Lankaran territories. After the overall SWOT analysis of Azerbaijan, the SWOT analysis of these regions was carried out separately.

Keywords: Tourism, Social economic development, SWOT analysis

Daxil olub: 05.02.2023